

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Osztályozás	
				Tárgy: <i>665. 7</i>	
Szerző: <i>Gyula Jellén</i>				Hely:	
Cím: Ki használt először VILÁGÍTÁSRA GÁZT?				Idő: <i>1816ⁿ</i>	
Forrás: <i>Élet és Tud.</i>				Személy:	
(Hely)		<i>1856. VII. 15.</i>	(Idő)	(Köt. v. fűz.)	Helyszám:

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Az angolok szerint William Murdoch, a cornwalli szénbányák mérnöke, aki már 1792-ben szénből fejlesztett gázzal világította lakását és műhelyét. Találmányáról a nagyközönség csak 10 év múlva szerzett tudomást. Közben, 1799-ben, a francia Philippe Lebon fából desztillált gázzal táplált lámpára kapott szabadalmat. A franciák szerint a gázvilágítás felfedezője tehát Lebon, annálisinkább, mert Párizs egyik terét ki is világította, és nyilvánosság előtt előadásokban ismertette a gázvilágítás előnyeit. Nevéhez fűződik a gázzal fűtés és főzés eszméje is. Sőt gépek hajtására is ajánlotta a gázt. Találmányát mégsem sikerült hasznosítani. Kortársai kinevették, mondván: „Miként világítsunk olyan lámpával, amelynek még bele sincs!” A kísérletezés főlemésztette Lebon vagyont, s a nyomor és neveltségesség elől öngyilkosságba menekült. A versengésben Amerika sem maradt le. Baltimore-ban a helybeli születésű Henry 1801-ben barnaszénből készült gázzal világít ki egy termet.

Magyarországon Pesten gyulladt ki az első gázlámpa. Egy Párizst járt mérnök, Tehel Lajos 1816. jún. 5-én, meghívott közönség jelenlétében e szavakkal mu-

tatta be: „Ime, uraim, ez hát a gáz, a haladás, a jövő világossága!” Természetesen senki sem hitte. Tehel — miként erről a Hasznos Mulatságok 1827. évi évfolyamából értesülünk — az utcai világítással is „ez előtt több esztendőekkel szerentsés próbát tett a Nemzeti Múzeum előtt”. A gázvilágítást intézményesen az 1837. aug. 22-én megnyílt Nemzeti Színház használta. Gázfejlesztő készülékét, amelyben olajból, néha gyantából állították elő a gázt, Weber bádogosmester készítette. A pincébe helyezett nagy gáztartályt 1849-ben Hentzi egyik bombája fölrobbantotta. A színház gázvilágítását 1850–51-ben egy Zimmermann nevű vállalkozó köszénre rendezte be.

Pest város gázellátására a város tanácsa 1855-ben köt szerződést Maier-Kapfererrel és Stephani Lajossal. E szerződés alapján készült Stephani Lajos mérnök tervei szerint az első gázgyár 1856-ban a mai Köztársaság téren. A nyilvános gázvilágítás 1856. dec. 21-én kezdődött, amikor 802 nyilvános és 9184 magánlakásbeli láng gyulladt ki Pest városában.

Biró Zoltán

Budapest nyomda, Gerlóczy-u. 2. — 14806/51